

PROJEKT ÖRSERUMSVIKEN FÅGELINVENTERING ÖRSERUMSVIKEN 2000

SYFTE :

För att få en klar bild av fågelfaunan vid Örsrumsviken innan restaureringsarbetet kommit igång, har en heltäckande inventering utförts under kalenderåret 2000. Den bild inventeringen gett av fågelfaunan kan sedan ställas mot ett inventeringsresultat efter det att arbetet med viken är slutfört. Vilka skillnader fågelfaunan kommer att uppvisa före respektive efter restaureringen kommer att bli spännande att följa.

METOD :

Hela Örsrumsviken med tillhörande strandskog (och givetvis andra strandzoner) har under hela kalenderåret 2000 totalinventerats på såväl häckande som tillfälliga/rastande fåglar. Utöver Örsrumsviken har också närbelägna Hästhagsjön samt delar av området däremellan inventerats, därför att ett betydande utbyte av framförallt sjöfågel sker mellan dessa lokaler. Det mest intressanta området mellan lokalerna (dvs som kan påverkas av restaureringsarbetet) är förstås Örsrumsbäcken som förenar Hästhagsjön med Örsrumsviken, varför detta område också inventerats till fullo.

Den tidsram som innan inventeringen sattes upp har till största delen fullföljts, med några undantag. Vinter- vårvinter (januari-mars) 12 veckor, besöktes lokalen med i genomsnitt 2 timmar/vecka. Detta är en tid på året då inte mycket händer i fågelfaunan, åtminstone inte de första 8 veckorna. Under denna tid skaffades en god inblick i vinterbeståndet runt viken. I början av januari fångades och ringmärktes en Strömstare i Örsrumsbäcken. Under våren (april-maj) 6 veckor, händer desto mer i naturen varför den genomsnittliga besökstiden utökades till 3,5 timmar/vecka. De flesta arter som har för avsikt att häcka vid lokalen har anlänt och stakar ut revir, många har redan skridit till häckning.

Försommaren (maj-juni) 6 veckor, är den egentliga häckningstiden för flertalet arter varför en kraftansträngning i inventeringen måste sättas in. Tanken var att besöka lokalen vid tre tillfällen/vecka, med ca 4 timmar/tillfälle, så blev det inte! Dels fick jag själv lite tidsbrist och dels gjorde vädret att den stora insatsen inte riktigt blev befogad. Ett djupt lågtryck i mitten av juni slog nämligen ut en stor del av häckningarna och den genomsnittliga inventeringstiden stannade på 8 timmar/vecka. Tyvärr blev ett moment, nämligen nattfågelfaunan, mycket bristfälligt inventerad, dels pga tidsbrist och dels pga det usla vädret. Nu skall det dock poängteras att denna kategori fåglar knappast är talrika i Västervik, snarare sällsynta, men det var ändå tråkigt att momentet mer eller mindre föll bort.

Under hög- och eftersommaren (juli-september) 12 veckor, drogs åter intensiteten ned något till 4 timmar/vecka (mot tilltänkta 3 timmar/vecka). Denna tid handlar det mest om rastande flyttfåglar vilka utnyttjar området till födosök. Vid ett tillfälle provades också nätfångst av rastande tättingar, dock helt utan resultat.

Höst- vinter (oktober-december) 12 veckor, besöktes området helt enligt planerna, 2 timmar/vecka. Rastande flyttfåglar, en del rejäla efterslänrare och våra egna stannfåglar står nu för fågelfaunan.

Den reella inventeringstiden blev nu alltså 165 timmar mot tilltänkta 174 timmar. Men tack vare att jag hade förmånen att jobba med Projekt Örsrumsviken under sommaren, framförallt i augusti, gavs tillfälle att "smyginventera" även under denna tid. Den verkliga inventeringstiden är alltså betydligt större än de 174 timmar det var tänkt.

Gränserna för det inventerade området har satts en aning märkligt kan tyckas, men det var tvunget att finnas klara gränser i landskapet för att ”rama in ” området. Området har avgränsats enligt följande :

Från spetsen av Solbergsudde i öster har området på södra sidan vägen västerut till industriområdet tagits med. Hela det inhägnade industriområdet har utgjort områdets västra avgränsning. Från Örserumsbäckens mynning har sedan området NO om vägen, snart nog ledningen, fått utgöra sydgräns. Ledningen följs till den lilla vägen mot ”Gillis stuga”, därefter följs den mindre ledningen ut mot asfaltvägen mot Pepparängen. På södra sidan denna ledning togs ytterligare ca 50 meter med. Denna väg följs sedan till avfarten mot Pepparängen, här tas ca 100 meter med på södra sidan då vägen går mycket nära viken. Slutligen följs vägen ut till Pepparudden, med ca 100 meter med på östra sidan om vägen.

Örserumsbäcken har inventerats i sin fulla sträckning med 100 meter på var sida. Hästhagsjön har endast spanats av med tubkikare från flera olika positioner på norra sidan om sjön. I detta fallet är det ju som sagt sjöfåglarna som är intressanta, och de klaras av med ”tubning” från stranden. Gränserna presenteras tydligt på en karta i slutet av kompendiet.

PRESENTATION :

Jag har valt att presentera varje art för sig där status, (dvs antal par, förekomst över året och max antal) var de finns och varför de finns på området presenteras. Systematik och nomenklatur följer Risberg. L. 1990 Sveriges fåglar, SOF, Vår Fågelvärld, supplement nr 14. Fåglarna presenteras i ganska enkel text helt enkelt för att skriften ska bli trevligare att läsa. Även tidsrymder presenteras på ett enklare stadium, jag använder hellre ”i början av maj” än ett precist datum ex. 3/5. Anledningen till detta är att fågeln ju kan ha dykt upp dagarna innan jag var ute på inventeringsrunda, och dessutom skiljer sig ankomstdatum år för år, varför det inte känns relevant att precisera varje datum. Tanken med denna inventering är att jämföra fågelfaunan före och efter saneringen av viken, då har precisa datum ingen som helst relevans.

Antalet par preciseras så noggrant det är möjligt för varje art. För alla icketättingar preciseras antal häckande par, för tättingar antal revir (revirhävdande hanar i regel). I de flesta fall redovisas även häckningsframgång för icketättingar men ej för tättingar. Anledningen till detta är enkel, tättingarna är för små, för många och har i regel undanskymda vanor. Förekomst över året redovisas med när arten vistas på området, vissa flyttar, vissa stannar. Maxantal påvisar när på året arten är som talrikast, vilket varierar mycket från art till art.

Var på området en art häckar, vistas frekvent eller tillfälligt observerats presenteras med uttryck som ”väl spridd över området”, ”i SÖ-delen av området”, ”på industriområdet” eller ”Solbergsudde”. Alltså inga riktigt precisa placeringar, detta skulle bara bli jobbigt att läsa, och för den delen svårt att precisera t.ex en häckning i skogsmark utan några direkta riktmärken.

Därefter följer en ”snabblista” över de på området observerade arterna, där framgår bara om arten häckar, är frekvent eller tillfällig. Listan kan fungera som ett register för att snabbt kunna kolla en arts status på området. Även varför arter finns på området framgår av skriften.

Slutligen följer en liten sammanställning av de slutsatser jag kommit fram till under inventeringens gång, vilka områden som är extra skyddsvärda osv.

ARTPRESENTATION

SKÄGGDOPPING (*Podiceps cristatus*)

Allmän i Örserumsviken, 16 häckande par i viken samt 2 par i Hästhagsjön. De flesta paren (11) häckar vid Karins holme mitt i viken, de andra är utspridda längs kanterna.

Skäggdoppingen kommer tidigt, redan i mars börjar de första med bobygge. De sista sågs rasta i Hästhagsjön i slutet av november. Eftersom skäggdoppingen uteslutande lever av fisk vore detta en spännande referensart, dvs jämföra kullstorlek, överlevnad bland kycklingar mm, före och efter restaureringen. Tyvärr går årets material ej att använda då andra faktorer än miljögifter satte stopp för arten. Det svåra lågtrycket i mitten av juni raderade ut hela föryngringen, inte ett enda par lyckades få ut några ungar i "normal tid". Ett par gjorde ett senare försök och fick ut minst 2 ungar, men det först i slutet av augusti.

Skäggdoppingarna, liksom många andra arter, misslyckades även på många andra håll tack vare vädret. (Magnus Kasselstrand, muntl.)

STORSKARV (*Phalacrocorax carbo sinensis*)

Hos oss företrädd av underarten "Mellanskarv" (*P.c.sinensis*). Arten använder regelbundet viken som födosöks lokal, mycket sällan i några större antal. Under större delen av året (mars-oktober) ses regelbundet upp till ett tiotal, oftast färre, fiskande skarvar i viken.

Närmaste häcklokal torde vara Jungfruholmarna i Gamlebyviken.

HÄGER (*Ardea cinerea*)

Häckar med ett par i områdets NV-del, men ofta har detta par sällskap av fler hägrar som kommit för att fiska. Häckningsresultatet är okänt, men gick troligen bra då flera unga hägrar syntes på eftersommaren. Hägrarna tillbringar också större delen av året vid viken, från slutet av februari till mitten av november.

KNÖLSVAN (*Cygnus olor*)

Ett häckande par i vikens västligaste del fick ut en jättekull om 6 kycklingar, varav 5 överlevde till det nya året. Ytterligare ett par låg på bo vid talludden men misslyckades av okänd anledning. Särskilt under hösten (september-oktober) kan större ansamlingar av rastande knölsvanor ses i viken, maxnoteringen stannade på 33ex i slutet av september. Liksom för de föregående arterna gäller att knölsvanorna vistas större delen av året i viken, egentligen så länge det är isfritt.

BLÄSAND (*Anas penelope*)

Rastande fåglar noterades framförallt i mitten av september, max 36ex, men även anmärkningsvärt sent noterades 11ex i mitten av december. Vid vädermässigt hårda förhållanden kan förmodligen större antal bläsänder rasta i viken under hösten.

KRICKA (*Anas crecca*)

Rastar sparsamt under hösten, detta år endast i september. Maxnoteringen blev 20ex i början av månaden.

SKEDAND (*Anas clypeata*)

Något oväntat rastade 6 skedänder tillsammans med krickor och bläsänder i början av september. Arten är troligtvis ej årligt förekommande i viken.

GRÄSAND (*Anas platyrhynchos*)

Den enda häckande simandsarten i viken. 2 par häckade framgångsrikt med 3 resp. 2 kycklingar, det ena paret i västligaste och det andra i östligaste delen. Dessutom häckade ett par i Hästhagsjön med minst 3 kycklingar som följd. Under hösten används viken som födosöks lokal av ett större antal gräsänder. Från slutet av augusti till december finns regelbundet ett 30-tal ex och maxnoteringen är 47ex i början av oktober.

De häckande gräsänderna finns i viken så länge det är isfritt.

BRUNAND (*Aythya ferina*)

Rastande fåglar ses årligen under senhösten, detta år max 49ex i slutet av oktober. Följer i stort viggens mönster. Under våren mindre frekvent, 5ex i mitten av mars är enda noteringen.

VIGG (*Aythya fuligula*)

Häcker i viken med minst 5 par som samtliga lyckades väl med häckningarna.

Genomsnittskullen låg på 4 kycklingar och samtliga par verkar häcka i södra delen av viken.

Viggen har en intressant förekomst i viken såtillvida att den är oerhört talrik på senhösten.

Maxnoteringen i början av november blev ca 1100ex, där merparten denna dag befann sig i Hästhagsjön. Viggarna, liksom Brunand, Knipa, Storskrake och Sothöna, tenderar att ideligen växla mellan Örserumsviken och Hästhagsjön beroende på rådande vindförhållande.

Under hösten växlade antalet vigg (liksom dykänder i stort) kraftigt från 75ex till 1100ex, men snittet under hösten hamnar på ca 460ex. Större ansamlingar av födosökande vigg finns från slutet av augusti till december ut. De häckande viggarna återkommer i mars, mindre antal rastande vigg ses också under våren, maxantal 135ex i slutet av mars.

BERGAND (*Aythya marila*)

Fåtalig besökare i början av november då 3ex noterades med vigg i viken.

EJDER (*Somateria mollissima*)

Rastande fåglar ses på våren (mars-april), endast vid vikens mynning. Häcker nära viken, närmast vid Korpaholmarna.

KNIPA (*Bucephala clangula*)

Häcker med 6 par vid viken, 4 par på södra och 2 på norra sidan. Lyckades väl med häckningarna, genomsnittskullen låg på 5 kycklingar. Knipor finns att se så länge viken går isfri, men större antal ses främst på våren samt senhöst/vinter. Maxantalen blev 129ex i mitten av april samt 96ex i mitten av december.

SMÅSKRAKE (*Mergus serrator*)

Bara en enstaka observation, 4ex i början av oktober.

STORSKRAKE (*Mergus merganser*)

Födosökande storskrakar ses främst tidig vår (mars) och höst (september-december), maxantalet ca 50ex noterades i början av november. Enstaka födosökande storskrakar kan ses i princip året om, så länge viken är isfri.

HAVSÖRN (*Haliaeetus albicilla*)

Överseglande havsörnar ses regelbundet över viken, men närmaste häckning är ett gott stycke bort. Området utnyttjas av flera havsörnar, troligen även som födosöks lokal. Vid ett par tillfällen har två havsörnar setts tillsammans vid viken, annars bara singeldjur. Havsörn kan ses året runt, dock mest under vinterhalvåret.

DUVHÖK (*Accipiter gentilis*)

Häcker med ett par i närheten av viken, dock ej inom det inventerade området. Mycket tveksamt vart boet är placerat. Ses regelbundet jaga på området, kan ses året runt.

SPARVHÖK (*Accipiter nisus*)

Häcker också med ett par nära viken, men ej inom det inventerade området. Boet är sannolikt placerat söder om viken. Ses liksom duvhöken året runt jaga på området.

ORMVRÅK (*Buteo buteo*)

Häcker med ett par ett stycke SV om det inventerade området. Ormvråkarna ses under häckningstid ständigt patrullera över nejden, ofta även över viken. Kommer tidigt, redan i slutet av februari var de plats och stannar till ungarna är utflugna i slutet av augusti.

FJÄLLVRÅK (*Buteo lagopus*)

Ses mycket fåtaligt på sydsträck i oktober, detta år endast en obs.

FISKGJUSE (*Pandion haliaetus*)

Häcker ej inom området, men 2 par har viken som födosöks lokal. Osäkert vart de häcker, men de flyger åt varsitt håll med fångsten! Från april till och med september kan fiskgjusarna avnjutas då de fiskar i viken.

LÄRKFALK (*Falco subbuteo*)

Något märkligt fyndmönster av denna art! 2 noteringar i juli och 1 notering i augusti skulle kunna indikera en närbelägen häckning, men jag är tveksam till det. Lärkfalken vistas mest i öppen mark, gärna med tillgång till slättsjöar. Troligen är detta en ensam individ som födosöker sporadiskt vid lokalen.

ORRE (*Tetrao tetrix*)

En höna noterades i strandskogen på södra sidan i början av maj, enda noteringen. Fullt tänkbart att något enstaka par skulle kunna häcka i skogen på södra sidan, men bevisen saknas! Spelande tuppar hörs under tidig vår (mars-april) SO om det inventerade området.

FASAN (*Phasianus colchicus*)

2 par häckade inom området, åtminstone det ena med god framgång. Det ena paret häckade med okänd framgång i östra delen av området, medan det andra paret fick ut en kull i västra delen (vid sedimentbassängen). Något udda var dock datumet för kullen, 17/8 hittades 10 nykläckta kycklingar. Troligen blev första försöket förstört av regnvädret, varför andra försöket blev så sent.

VATTENRALL (*Rallus aquaticus*)

Ett fynd av arten, och ett ganska udda sådant. En individ påträffades i vassen vid Hästhagsjön i början av januari. Arten övervintrar knappt årligen i Sverige, vilket gör fyndet spännande. Vattenrall är mycket skygg och är till stor del nattaktiv, vilket gör den synnerligen svårobserverad.

Det är inte omöjligt att den häcker, eller åtminstone tidvis finns i vassarna i västra delen av viken eller i Hästhagsjön. Tyvärr gavs aldrig möjlighet att lyssna efter den på nätterna.

SOTHÖNA (*Fulica atra*)

Häcker tämligen sparsamt, 5-6 par, i viken. Sothönorna blev också offer för den bistra sommaren, vilket medförde att de flesta häckningarna spolierades. Endast 7 kycklingar noterades, vilket är ett dåligt facit. Under hösten och vintern, framförallt i november, är sothönan mycket talrik i området. Maxantalet kom att stanna på ca 600ex i mitten av november, dock var snittsumman under hösten (oktober-december) lägre, ca 200ex. De häckande sothönorna kommer i mars och lämnar viken gör arten i december. Även under våren kan arten ses i hyggliga summor, maxantal 155ex i mitten av april.

TRANA (*Grus grus*)

Endast en notering, 5ex på nordsträck i början av april.
Under hösten kan stora mängder tranor ses över Örserum, dock ej under denna inventering.

STRANDSKATA (*Haematopus ostralegus*)

Under vår och försommar sågs strandskator relativt frekvent vid viken, arten häckar dock ej här. Närmaste häckningarna är troligen vid Korpaholmarna.

STÖRRE STRANDPIPARE (*Charadrius hiaticula*)

Ett par rastade på sedimentbassängen under några dagar i mitten av april. Trodde nog att de skulle stanna och häcka, men icke! Området passar annars arten ganska bra. Ytterligare ett ex noterades i mitten av augusti, en fågel på sydsträck.

TOFSVIPA (*Vanellus vanellus*)

Häcker med 2 par på sedimentbassängen, båda paren lyckades och fick ut 2 resp. 3 kycklingar. Av dessa kom minst 3 på vingarna! Tofsviporna kommer tidigt, redan i början av mars och lämnar området i augusti.

BRUSHANE (*Philomachus pugnax*)

Ett oväntat besök av 8 sydsträckande brushanar kom en regntung dag i mitten av augusti. De hade sannolikt rastat på sedimentbassängen när de sedan tog till vingarna och styrde i väg söderöver.

ENKELBECKASIN (*Gallinago gallinago*)

Häcker troligen på sedimentbassängen, denna art är inte lätt att konstatera häckning av! Upprepade observationer under häckningstid talar dock sitt tydliga språk. Arten finns på området från april till åtminstone juli. Troligtvis utnyttjas sedimentbassängen i någon mån som rastlokal för sträckande enkelbeckasiner.

MORKULLA (*Scolopax rusticola*)

Enda observationen är en upptrampad fågel i början av maj på södra sidan om viken. Jag påstår ändå att arten häckar med åtminstone något par i skogen söder om viken. Många observationer finns av arten från tidigare år.

RÖDBENA (*Tringa totanus*)

Ett rastande ex i slutet av juli är enda observationen, givetvis var fågeln på sydsträck.

SKOGSSNÄPPA (*Tringa ochropus*)

Under våren noterad vid 4 tillfällen i april, samtliga rastande nordsträckande fåglar.

GRÖNBENA (*Tringa glareola*)

Sedimentbassängen var tydligen populär i grönbenornas ögon, kanske påminner den om en norrländsk myr? I början av maj rastade arten med max 8ex och under höststräcket mer frekvent från mitten av juli till slutet av augusti med max 16ex i mitten av augusti.

En mycket ung fågel noterades i början av augusti, har arten rent av häckat i närheten?

DRILLSNÄPPA (*Actitis hypoleucos*)

Häckfågel med 2 par, häckningsresultatet dock osäkert. Om vädret satte stopp för häckningarna eller om de helt enkelt gick mig förbi ska jag låta vara osagt. Drillsnäpporna anländer till viken i början av maj och drar söderut redan i juli.

SKRATTMÅS (*Larus ridibundus*)

Ses i viken från mars till juli, dock ej i några större summor. Ofta ses ett knappt tiotal skrattmåsar under födosök, max noteringen blev 21ex i början av maj. Arten häckar ej i viken, ej heller speciellt nära.

FISKMÅS (*Larus canus*)

Fåtalog besökare i viken, noterad från april till september. Häckar ej i viken och ses varken regelbundet eller i större summor. Största antal blev 5ex i början av juni. Fiskmåsar, liksom de andra måsfåglarna, utnyttjar viken till födosöks lokal.

GRÅTRUT (*Larus argentatus*)

Häckar ej men uppträder relativt talrikt i viken under stora delar av året. Kan ses året om, såvida viken är isfri. I regel finns här 5-15ex men ibland stiger antalet upp till ett 30-tal. Häckar vid Korpaholmarna, varifrån de flesta troligen kommer.

HAVSTRUT (*Larus marinus*)

Mycket fåtalog besökare, häckar troligen närmast på Stångskär. Enstaka ex ses tillfälligt under vår och höst.

FISKTÄRNA (*Sterna hirundo*)

Häckar ej, men ses ofta födosöka i viken under sommaren. De första dyker upp i början av maj och ses sedan regelbundet till början av augusti. Ses aldrig i större antal än 1-5ex.

TAMDUVA (*Columba livia domesticus*)

Häckar med minst 5 par inne på industriområdet, häckningsresultat okänt. Tamduvorna ses året om.

SKOGSDUVA (*Columba oenas*)

Ropande fågel hördes i slutet av april och början av maj, dessutom sågs ett ex vid 2 tillfällen under samma period på norra sidan om viken. Häckning trolig, men svår att lokalisera. Ingen notering utöver ovan nämnda.

RINGDUVA (*Columba palumbus*)

Häckfågel med 2-3 par i strandskogen på både södra och norra sidan om viken. Arten ses frekvent i området från slutet av februari (mycket tidigt!) till september. Ropande fåglar hörs april – juni.

GÖK (*Cuculus canorus*)

En ropande fågel hördes i början av maj vid Pepparudden, enda noteringen.

TORNSEGLARE (*Apus apus*)

Häckar med minst 4 par, sannolikt fler, inne på industriområdet. På högsommaren kan stora ansamlingar ses födosöka över viken, maxantalet blev ca 120 ex i slutet av juli.

GÖKTYTA (*Jynx torquilla*)

En stationär ropande fågel vid NV-delen av området under hela maj månad indikerar häckning, kunde dock ej konstateras. Kanske fick fåglarna problem med vädret ty ingen fågel syntes efter maj.

GRÖNGÖLING (*Picus viridis*)

Häckfågel med ett par, häckade märkligt nog inne på industriområdet, nära sedimentbassängen. Paret fick ut minst 3 ungar. Arten ses året runt på området.

SPILLKRÅKA (*Dryocopus martius*)

Häckade sannolikt med ett par, men jag blev aldrig klok på var boet fanns. Fåglarna flög ofta och ropade tvärs över mynningen till viken (Solbergsudde - Pepparudden), både hane och hona sågs. Spillkråkan ses året runt.

STÖRRE HACKSPETT (*Dendrocopos major*)

Häckar med 3 par på det inventerade området, minst 2 av paren fick ut ungar men antalet osäkert. 2 par på södra och ett par på norra sidan av viken. Även Större hackspett ses året runt.

MINDRE HACKSPETT (*Dendrocopos minor*)

Ett par fanns, åtminstone tidvis vid Örserumsbäcken, häckade dock troligen ett stycke NV om det inventerade området. Arten ses relativt frekvent vid bäcken hela året.

TRÄDLÄRKA (*Lullula arborea*)

En revirhävande fågel stationärt på södra sidan om viken under april – maj. I april hördes flera sjungande fåglar, men dessa var troligen på flyttning.

SÅNGLÄRKA (*Alauda arvensis*)

Sträckande fåglar noterade i mars, april samt oktober. Enstaka rastande fåglar fanns på utfyllnadsområdet i oktober. Arten häckar närmast på ängarna ett stycke väster om viken.

LADUSVALA (*Hirundo rustica*)

Häckar på industriområdet med minst 20 par. Ses på området från maj – september, ofta talrikt (20 – 50 ex) som födosöker över vassarna i viken.

HUSSVALA (*Delichon urbica*)

Häckar på industriområdet med minst 30 par. Ses som Ladusvala från början av maj men försvinner tidigare, redan i augusti. Större antal, upptill 70 ex, ses ofta över området. Området är sannolikt en av de viktigaste häckningslokalerna för både Ladu- och Hussvala i Västerviks kommun.

TRÄDPIPLÄRKA (*Anthus trivialis*)

Mycket vanlig i strandskogarna runt viken, i maj noterades 17 – 21 revir, mestadels på södra sidan. Noteras vid viken från slutet av april till början av september. Under sensommaren (augusti) sågs förvånansvärt många rasta på utfyllnadsområdet, upptill 25 ex noterades.

ÄNGSPIPLÄRKA (*Anthus pratensis*)

Ses under vår och höst på sträcket. Under våren främst i mars – april samt under hösten i september – november. Rastande fåglar ses under dessa tider ganska regelbundet på utfyllnadsområdet samt på sedimentbassängen. Inga stora antal noterades, max ett tiotal.

GULÄRLA (*Motacilla flava*)

I mitten av augusti noterades 10ex rasta på utfyllnadsområdet under en knapp vecka.

SÄDESÄRLA (*Motacilla alba*)

7-8 par häckar runt viken, flest (3-4) inne på industriområdet. Under sensommaren fanns ovanligt stora antal rastande sädesärlor på utfyllnadsområdet, max 110ex i mitten av augusti. Sädesärlorna finns på området från början av april till slutet av augusti.

SIDENSVANS (*Bombycilla garrulus*)

Noterad med en liten flock, 5ex i slutet av januari samt betydligt mer talrik i november – december. Under denna tid sågs flockar av Sidensvans vid varje besök, ingen flock dock större än 40ex. Uppträdandet är typiskt för arten, dvs strykande flockar under vintern.

STRÖMSTARE (*Cinclus cinclus*)

Finns vintertid i Örserumsbäcken, noterad i januari, februari samt december. Örserumsbäcken är en "klassisk" strömstare lokal. Den individ som fanns under januari fångades och ringmärktes 4/1, det var en hane kläckt 1999.

GÄRDSMYG (*Tryglodytes tryglodytes*)

Häckfågel i strandskogen på båda sidor om viken med 3 revir på södra, 2 på norra sidan samt 2 revir längs Örserumsbäcken. Sammanlagt alltså 7 revir väl spridda över området. Just detta året kunde arten ses året runt då minst 5ex fanns från januari och framåt, samtliga i västra delen, dessutom fanns arten kvar till årets slut med minst 7-10ex i samma område. Övervintrande gärdsmygar har blivit allt vanligare i Sverige de sista åren, och området runt Örserumsviken passar arten bra vintertid.

JÄRNSPARV (*Prunella modularis*)

Sparsam häckfågel i strandskogen med 3 revir på södra sidan samt 1 revir på norra sidan om viken. Järnsparven hörs i skogen från början av april till slutet av maj, sedan tystnar fåglarna. Mycket järnsparvar fanns i juli – augusti i området runt sedimentbassängen och på utfyllnadsområdet, svårt att uppskatta hur många ty de är väldigt tillbakadragna, men visst rörde det sig om minst ett tiotal ex. Sista observationen var 2ex i slutet av augusti.

RÖDHAKE (*Erithacus rubecula*)

Mycket vanlig i strandskogen, minst 16 - 17 revir jämt fördelade runt viken. Rödhaken kommer tidigt, redan i slutet av mars och stannar normalt till september – oktober. Detta år fanns dock ca 7 rödhakar kvar till åtminstone mitten av december! Vinterfynd av Rödhake är relativt ovanligt, men denna milda senhöst/vinter stannade många kvar. Arten fanns främst i samma område som gärdsmygen, dvs i västra delen.

NÄKTERGAL (*Luscinia luscinia*)

Endast 2 revir kartlades under inventeringen, vilket är förvånansvärt dåligt! Här spelar säkerligen den bristfälliga bevakningen under försommarnätterna en stor roll, det är då näktergalen är som mest aktiv. En i västra och en i östra delen blev nu resultatet. Arten kommer sent, i mitten av maj, och tystnar i mitten av juni. När arten tystnat är den mycket svår att få korn på, vilket är en av anledningarna till att bara en observation gjordes därefter, nämligen 1ex vid sedimentbassängen i början av augusti.

RÖDSTJÄRT (*Phoenicurus phoenicurus*)

Sparsam häckfågel på södra sidan om viken, där 2 revir fanns. Ytterligare 1 revir fanns inne på industriområdet. Rödstjärtarna fanns på plats i mitten av april och sista observationen blev en ungfågel i mitten av augusti. Även Rödstjärt är till stor del nattaktiv, eller snarare oerhört morgonpig, vilket leder till att en och annan kan ha missats.

BUSKSKVÄTTA (*Saxicola rubetra*)

Ett par häckade på utfyllnadsområdet. Arten anlände i början av maj och lämnade platsen i slutet av augusti. I augusti fanns förövrigt fler än de som häckat, dvs rastande flyttfåglar på utfyllnadsområdet samt runt sedimentbassängen.

STENSKVÄTTA (*Oenanthe oenanthe*)

Ett par häckade på industriområdet, fanns på lokalen från mitten av april till slutet av augusti. Liksom hos sin släkting Buskskvättan fick stenskvättorna sällskap av andra artfränder i augusti, framförallt runt flishögarna på utfyllnadsområdet. Upp till 10ex kunde ses i mitten av augusti.

KOLTRAST (*Turdus merula*)

Vanlig runt viken, 8 – 10 revir jämt fördelade i strandskogen. Redan i mitten av mars hörs sjungande koltrastar, men första noteringen var i början av januari och några fanns kvar ännu i mitten av december. Koltrasten övervintrar alltså sparsamt i området.

BJÖRKTRAST (*Turdus pilaris*)

Vanlig runt hela viken, med minst 10 par. Är märkligt nog en art man lätt går förbi vid inventeringar, det är ”ingen ordning” på björktrastarna. Från mitten av mars finns de på plats och de sista hade inte gett sig av vid årets slut. Ovanligt stora skaror björktrast fanns att se under senhösten, flockar på 2-300ex sågs flera gånger i framförallt november.

TALTRAST (*Turdus philomelos*)

Smålands landskapsfågel är ett stående och värtaligt inslag i kören runt viken. 6 revir låg inom det inventerade området, väl fördelade över ytan. Från början av april hörs de första medan de sista sågs i slutet av september.

RÖD Vingetrast (*Turdus iliacus*)

Syns stundom talrikt under flytten, på våren framförallt i april och på hösten oktober – november. Mycket rödvingar fanns i björktrastflockarna i november, max ca 20ex i mitten av november.

DUBBELTRAST (*Turdus viscivorus*)

Ett par av arten fanns i tallskogen på södra sidan om viken, vilket var glädjande. Från mars kan man höra den sjunga och de sista sågs med björktrastarna i november. Dubbeltrasten uppträder aldrig talrikt, bara enstaka individer syns även under flytten.

RÖRSÅNGARE (*Acrocephalus scirpaceus*)

Mycket vanlig i vassbältet runt viken, minst 11 - 13 revir noterades under försommaren. Anländer till vassarna i mitten av maj och försvinner i september (var kvar mycket länge detta år, flyttar normalt i augusti). I augusti och början av september var arten mycket allmän i vassarna, många flyttande rörsångare rastade vid viken.

Rörsångaren är den enda arten i sitt släkte (*Acrocephalus*) som är dagaktiv, det kan inte uteslutas att något enstaka ex av Sävsångare (*Acrocephalus shoenobaenus*) eller Kärrsångare (*Acrocephalus palustris*) sjöng under försommarnätterna!

ÄRTSÅNGARE (*Sylvia curruca*)

Ganska fåtalig, endast 3 revir totalt varav 2 på industriområdet samt 1 på norra sidan av viken. Första hördes i början av maj och den sista sågs i slutet av augusti.

TÖRNSÅNGARE (*Sylvia communis*)

Överraskande fåtalig, endast 3 revir även av denna art. Mer spridd än ärtsångaren, 1 revir i östra delen, 1 i västra och 1 mitt på norra sidan av viken. Från början av maj till mitten av augusti noterades arten.

TRÄDGÅRDSSÅNGARE (*Sylvia borin*)

Relativt fåtalig häckfågel, 5 revir noterades jämt spridda längs vikens strandskogar. Arten kommer sent, i mitten av maj, och stannar åtminstone till augusti. Som med de flesta sångfåglar intar arten en undanskymd tillvaro efter sångperioden, varför observationerna därefter blir fåtaliga.

SVARTHÄTTA (*Sylvia atricapilla*)

Exakt samma status som föregående art, 5 revir. Svarthättan föredrar dock den norra sidan av viken där 4 revir var samlade. Det återstående reviret fanns i östra delen. Arten sjunger på området från början av maj och stannar till åtminstone början av september.

GRÖNSÅNGARE (*Phylloscopus sibilatrix*)

Ett befintligt revir nära Örserumsbäcken, där sång hördes i början av maj. Faktiskt ingen enda observation efter sångperioden som slutade i början av juni. Etablerade även ett revir på Solbergsudde i början av maj, men försvann av okänd anledning mycket snabbt. 2 revir känns lite magert för denna art som annars är ganska vanlig i Västervik.

LÖVSÅNGARE (*Phylloscopus trochilus*)

Mycket vanlig och talrikast av alla arter runt viken. Hela 38 - 41 konstanta revir påträffades, vilket bevisar artens rikedom på området. Från första dagarna i maj hörs lövsångare över hela området, de sista ses i början av september. Arten är tillsammans med Bofink de överlägset talrikaste i Sverige.

KUNGSFÅGEL (*Regulus regulus*)

7 revir noterades, samtliga på södra sidan av viken. Det är lätt att "gå förbi" kungsfåglar, framförallt om de inte sjunger. Det troligaste är att denna siffra bör justeras upp till minst det dubbla. Kungsfågeln är allmän året runt på området, framförallt i skogen på södra sidan samt längs Örserumsbäcken.

GRÅ FLUGSNAPPARE (*Muscicapa striata*)

Finns representerad med 3 revir, minst! Denna art är synnerligen lätt att gå förbi, tystlåten och tillbakadragen som den är. De 3 revir som hittades var väl spridda : 1 i östra delen, 1 i NÖ-delen samt 1 inne på industriområdet. Från början av maj kan man börja söka efter arten och i augusti försvinner den.

SVARTVIT FLUGSNAPPARE (*Muscicapa hypoleuca*)

Mycket allmän runt hela viken, 12 revir noterades med en viss övervikt i den SÖ-delen. Från slutet av april hörs de svartvita sjunga och de sista noterades vid sedimentbassängen i slutet av augusti.

STJÄRTMES (*Aegithalos caudatus*)

Häcker möjligen med något par vid Örserumsbäcken, annars en tämligen allmän vintergäst på området. Flest observationer finns från Örserumsbäcken, framförallt under perioden december – mars. Arten är dock noterad på området även i april, maj, oktober och november. Oftast ser man stjärtmesar i flockar om 10-20ex som födosöker i alar.

ENTITA (*Parus palustris*)

Sparsamt förekommande, endast 3 revir kartlagda på området. 2 revir på norra sidan om viken samt 1 revir vid Örserumsbäcken är vad som finns. Arten finns på området året runt, faktiskt ofta i sitt revir!

TALLTITA (*Parus montanus*)

Häcker ej på det inventerade området, men syns framförallt på senhösten på södra sidan om viken. Vid några tillfällen har talltitor noterats i meståg tillsammans med andra arter. Ett stort meståg med inslag av talltitor sågs i mitten av mars. Troligtvis kan arten ses mer eller mindre regelbundet under vinterhalvåret.

TOFSMES (*Parus cristatus*)

Sparsamt förekommande i barrskogen på södra sidan, där 2 revir noterades. Arten finns representerad på området året runt och vintertid ses den lite var stans. Tofsmes är en art som aldrig ses i några större summor, oftast bara något enstaka ex.

SVARTMES (*Parus ater*)

Häcker sannolikt inte på området, märkligt få fynd av arten överhuvudtaget. De få fynd som gjorts är vid Örserumsbäcken och i barrskogen på södra sidan, samtliga under icke häckningstid. Största chansen att se svartmes på området verkar vara i februari – mars längs Örserumsbäcken.

BLÅMES (*Parus caeruleus*)

Mycket vanlig runt hela viken. 21-22 revir noterades, väl spridda över hela området. Arten ses året runt och är extra vanlig under höst/vinter i vassarna där den födosöker. Följer ofta med i meståg under vinterhalvåret, kan där vara mycket talrik och upptill 30ex noterades i februari.

TALGOXE (*Parus major*)

Likaledes mycket vanlig, 16 - 18 revir noterades väl utspridda över det inventerade området. Även talgoxen ses året runt på området och följer ofta med meståg vintertid.

NÖTVÄCKA (*Sitta europaea*)

Som häckfågel får nötväckan anses som sparsam, 4 revir noterades. Reviren var väl spridda över området. Arten förkommer på området hela året, vintertid ofta tillsammans med mesar i meståg.

TRÄDKRYPARE (*Certhia familiaris*)

3 revir noterades av arten, samtliga på södra sidan. Liksom nötväckan följer trädkryparen ofta med i meståg vintertid, arten ses alltså året runt på området.

TÖRNSKATA (*Lanius collurio*)

Ses på området i augusti, faktiskt ganska talrikt. Som mest fanns inte mindre än 6 törnskator på utfyllnads området – sedimentbassängen i mitten av augusti. Arten använder området som födosöks lokal under höstflyttningen.

NÖTSKRIKA (*Garrulus glandarius*)

Häcker ej på området men ses till och från i princip året om under födosök. Under hösten ökar antalet observationer då nötskrikorna blir mer aktiva, insamling av nötter till vintern står då på programmet. Ses inte i några större ansamlingar, max 5 ex i mitten av september.

SKATA (*Pica pica*)

Häcker med 3 par inom det inventerade området. Bona ligger väl spridda runt viken och skatan ses året om på området. Några större ansamlingar noterades ej.

KAJA (*Corvus monedula*)

Häcker troligen med några par inne på industriområdet. Kajan ses året runt på området, dock betydligt fåtaligare på vintern. Stora flockar på 400-500 ex kan då och då ses i anslutning till området.

KRÅKA (*Corvus corone*)

Häcker med minst 2 par, troligen något fler, på området. Båda bona som hittats ligger i anslutning till industriområdet. Kråkorna är området troget året om, men ses sällan i några större sällskap.

KORP (*Corvus corax*)

Häcker ej på det inventerade området, men ses regelbundet året om. Sällan ser man mer än ett par, tre korpar samtidigt. Arten ses ofta seglande likt en rovfågel över skogarna söder om viken.

STARE (*Sturnus vulgaris*)

Häcker tämligen sparsamt med 6 par runt viken. De flesta (3 par) finns på norra sidan, ut mot Solbergsudde, 1 par finns nära sedimentbassängen och de övriga 2 paren i SÖ-delen. Staren förgyller den tidiga våren med sin sång redan i slutet av februari och stannar på området tills ungarna flugit ut i senare hälften av juni. Dock ses starar till och från under sommaren och hösten, detta år ända fram till november. Större ansamlingar ses både vår och höst då rastande flyttfågelflockar slår ned på området, upp till 50 ex noterades.

GRÅSPARV (*Passer domesticus*)

Häcker tämligen sparsamt inne på industriområdet. Uppskattningsvis finns där mindre än 5 par. Gråsparvarna finns på området så gott som hela året.

PILFINK (*Passer montanus*)

Betydligt vanligare än gråsparvarna, minst 25 par häckar inne på industriområdet. Även pilfinkarna stannar på området året om.

BOFINK (*Fringilla coelebs*)

Mycket vanlig runt hela viken, 29 - 31 revir noterades väl spridda över området. Från slutet av mars hörs arten sjunga och de sista flockarna noterades i mitten av oktober. Större ansamlingar ses främst på hösten i september – oktober då flockar upp till 75ex noterades.

BERGFINK (*Fringilla montifringilla*)

Sågs endast under hösten i oktober tillsammans med bofinkar. 5ex sågs tillsammans med 35 bofinkar i mitten av oktober.

GRÖNFINK (*Carduelis chloris*)

Häckar märklig nog mycket sparsamt på området, endast 3 revir konstaterades. Reviren fanns på Pepparudden, nära sedimentbassängen samt på Solbergsudde. Arten finns på området året om och ses i större antal om hösten, framförallt i september – oktober då upptill 30ex sågs. Även vintertid kan hyfsade antal ses vid Lilla Örserum i anslutning till bebyggelsen.

STEGLITS (*Carduelis carduelis*)

Tillfällig gäst på utfyllnadsområdet vid några tillfällen i maj och augusti. Största antalet var 3ex i början av augusti, annars bara 1ex vid 2 tillfällen. Arten häckar närmast på Lysingsbadet och på Skördelyckans koloniområde, de kommer till utfyllnadsområdet för att födosöka. Det är dock på sin plats att tillägga att utfyllnadsområdet med anslutande mark är en klart tänkbar häcklokal för arten, som är tämligen sällsynt i Västervik.

GRÖNSISKA (*Carduelis spinus*)

Häckar möjligen i tallskogen på södra sidan viken, vissa indikationer pekar på det. Sågs regelbundet i det området under häckningstid, men endast överflygande och födosökande fåglar varför inga slutsatser kan dras. Arten sågs första gången så sent som i början av maj, men noterades sedan regelbundet till årets slut. En mycket stor flock på 95ex sågs vid Örserumsbäcken i mitten av december.

HÄMPLING (*Carduelis cannabina*)

Häckar med 2 par i den SÖ-delen av området, fanns på plats i början av april till åtminstone mitten av juli. Därefter observerad under hösten i augusti – september på utfyllnadsområdet, dock bara i enstaka exemplar. Sista observationen var 1ex i mitten av september.

GRÅSISKA (*Carduelis flammea*)

Flera observationer under senhösten av den denna norrländska art, framförallt i november. Största flocken uppgick till måttliga 30ex, men flera mindre flockar noterades.

MINDRE KORSNÄBB (*Loxia curvirostra*)

Häckar ej inom det inventerade området, men ses regelbundet i skogen på södra sidan i princip året runt. Arten häckar sannolikt ganska nära gränsen för området. Inga stora flockar sågs, max 11ex i slutet av september.

DOMHERRE (*Pyrrhula pyrrhula*)

Ses vintertid mestadels vid Örserumsbäcken, där upptill 22ex noterades i början av februari. Arten observerades i januari, februari, mars och december. Bästa lokalen är bebyggelsen vid Lilla Örserum.

STENKNÄCK (*Coccothraustes coccothraustes*)

Endast en observation, 1ex vid Pepparudden i början av maj. Det är inte uteslutet att arten verkligen häckar där, den är nämligen mycket skicklig på att undgå upptäckt.

GULSPARV (*Emberiza citrinella*)

Tämligen sparsam, endast 7 revir noterade av denna art. Reviren ligger väl fördelade över området och arten finns på området året om. Större antal ses vintertid vid husen vid Lilla Örserum.

SÄVSPARV (*Emberiza schoeniclus*)

Allmän häckfågel i vassarna runt viken, minst 15 revir noterades väl spridda. Just detta år övervintrade arten med minst 3ex nära sedimentbassängen, sågs i mitten av januari och mitten av februari. Den stora massan kom dock i slutet av mars – början av april och stannade märkligt länge. Fortfarande i mitten av december fanns åtskilliga sävsparvar kvar i vassen, vilket är klart anmärkningsvärt. Arten är hos oss normalt en sällsynt övervintrare.

SNABBLISTA ÖVER ANTRÄFFADE ARTER.

(H= häckar på området, F= uppträder frekvent på området, T= tillfällig på området)

Skäggdopping	H	Gök	T	Talgoxe	H
Storskarv	F	Tornseglare	H	Nötväcka	H
Häger	H	Göktyta	H	Trädkrypare	H
Knölsvan	H	Gröngöling	H	Törnskata	F
Bläsand	T	Spillkråka	(H)	Nötskrika	F
Kricka	T	St. hacksp.	H	Skata	H
Gräsand	H	M. hacksp.	F	Kaja	F
Skedand	T	Trädlärka	H	Kråka	H
Brunand	T	Sånglärka	F	Korp	F
Vigg	H	Ladusvala	H	Stare	H
Bergand	T	Hussvala	H	Gråsparv	H
Ejder	T	Trädpiplärka	H	Pilfink	H
Knipa	H	Ängspiplärka	F	Bofink	H
Småskrake	T	Gulärta	T	Bergfink	T
Storskrake	F	Sädesärta	H	Grönfink	H
Havsörn	F	Sidensvans	(F)	Steglits	T
Duvhök	F	Strömstare	F	Grönsiska	F
Sparvhök	F	Gärdsmyg	H	Hämpling	H
Ormvråk	F	Järnsparv	H	Gråsiska	T
Fjällvråk	T	Rödhake	H	M. korsnäbb	F
Fiskgjuse	F	Näktergal	H	Domherre	F
Lärkfalk	T	Rödstjärt	H	Stenknäck	T
Orre	T	Buskskvätta	H	Gulsparv	H
Fasan	H	Stenskvätta	H	Sävspurv	H
Vattenrall	T	Koltrast	H		
Sothöna	H	Björktrast	H		
Trana	T	Taltrast	H		
Strandskata	T	Rödvingetrast	F		
St. Strandpipare	T	Dubbeltrast	H		
Tofsvipa	H	Rörsångare	H		
Brushane	T	Ärtsångare	H		
Enkelbeckasin	(H)	Törnsångare	H		
Morkulla	T	Trädgårdss.	H		
Rödbena	T	Svarthätta	H		
Skogssnäppa	T	Grönsångare	H		
Grönbena	F	Lövsångare	H		
Drillsnäppa	H	Kungsfågel	H		
Skrattmå	F	Grå flugsnapp.	H		
Fiskmå	F	Svartvit flugsn.	H		
Gråtrut	F	Stjärtmes	F		
Havstrut	T	Entita	H		
Fisktärna	F	Talltita	F		
Tamduva	H	Tofsmes	H		
Ringduva	H	Svartmes	(F)		
Skogsduva	(H)	Blåmes	H		

SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER :

Totalt noterades under inventeringen 114 arter varav 61 antas häcka på området. Några fler arter kan antagligen finnas vara häckfåglar, såsom Morkulla, Vattenrall, Orre, Grönsiska och eventuellt Mindre korsnäbb, Stjärtmes, Mindre hackspett mfl.

Generellt sett har Örserumsviken en god sammansättning i fågelfaunan och en god population av flera arter. Som rast och övervintringslokal verkar viken fungera som en refug för flera arter och som ren födosöks lokal för andra. Tråkigt att inte den eventuella nattfågelfaunan kunnat utforskats, men som sagt var inte vädret på sin bästa sida denna sommar. Lågtrycken ställde till det för flera arter, extra tydligt hos Skäggdopping, men sannolikt mycket hårt även för många sent anlända tättingar m.fl. Ringmärksiffror runt om i landet visar på en mycket svag ungfågel produktion hos många tättingar denna regniga och kalla sommar.

Det viktiga är ändå att det nu finns ett material över fågelfaunan vid viken, framförallt vad gäller sjöfågelsidan. Det är de arter som vistas i och vid vattnet samt vid sedimentbassängen som kommer att påverkas mest av saneringen. De arter som troligen kommer att påverkas hårdast är : Skäggdopping, Häger, Knölsvan, Gräsand, Vigg, Knipa, Storskrake, Vattenrall (?), Sothöna, Tofsvipa, Enkelbeckasin, Drillsnäppa, Rörsångare och Sävspurv. Dessutom en del arter som endera födosöker eller övervintrar i eller i anslutning till vassen eller vattnet. Exempel på sådana är : Storskarv, samtliga änder, vadare av olika arter, samtliga måsfåglar, Tornseglare, Hus- och Ladusvala, Gärdsmyg, Järnsparv, Rödhake, Blåmes och i viss mån Stare.

De lokaler som hyser mest skyddsvärde är enligt min mening i första hand Örserumbäckens mynning samt Karins holme. Örserumbäckens mynning är troligen Västervik kommuns ”bästa” lokal för Kungsfiskare (*Alcedo atthis*), en i Sverige klart hotad fågelart. Tyvärr ville ingen Kungsfiskare visa upp sig under inventeringen, men rapporter finns om en individ på dagsbesök under hösten. ”Normala” år finns Kungsfiskare frekvent under vinterhalvåret i Örserumbäcken, ofta flera individer, lokalen är även en potentiell häcklokal för arten. Även arter som Strömstare, Mindre hackspett och Stjärtmes uppträder kontinuerligt vid bäcken vilket inte gör området mindre skyddsvärt. Vintertid är just bäckmynningen en utsökt lokal för övervintrande arter som Gärdsmyg, Rödhake och Sävspurv. Denna specifika lokal är alltså viktig för flera arter, varför det bör tas i beaktande vid saneringsarbetet.

Karins holme är den bästa lokalen för häckande sjöfågel, Skäggdopping och Sothöna har här en fin koloni. Kolonin är belägen på östra sidan om holmen, även här bör viss försiktighet iaktas vid saneringen.

INVENTERARE : Thomas Ewerlid

Gränser för fågelinventering år 2000

